

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2887

Vragen van het lid **Van Nispen** (SP) aan de Minister voor Rechtsbescherming over de uitsluiting van de rechtstoegang voor mensen die op papier een hoger inkomen hebben dan de grens van de Wet op de rechtsbijstand (ingezonden 3 mei 2023).

Antwoord van Minister **Weerwind** (Rechtsbescherming) (ontvangen 13 juni 2023). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2022–2023, nr. 2708.

Vraag 1

Kunt u ingaan op de alarmerende constatering van het Juridisch Loket dat veel mensen met een middeninkomen die bij het Juridisch Loket om hulp vragen niet geholpen kunnen of mogen worden en daarmee verstoken blijven van rechtsbijstand of rechtshulp en daarmee in feite worden beperkt in hun toegang tot het recht?¹

Antwoord 1

Ik heb de brief van het Juridisch Loket ontvangen en de signalen die zij in de brief geven neem ik serieus. Dat de financiële situatie van veel mensen de afgelopen tijd is veranderd onder invloed van onder andere stijgende prijzen staat buiten kijf. Hoeveel mensen hierdoor de genoemde problemen en daarmee mogelijk belemmeringen ervaren in de toegang tot rechtshulp of rechtsbijstand is nog niet goed in te schatten.

Vraag 2 en 3

Wat vindt u ervan dat veel schuldenaren die op papier wel een middeninkomen hebben maar niet zijn toegelaten tot de schuldsanering ook volledig tussen wal en schip belanden in het huidige stelsel?

Bent u het met de constatering van het Juridisch Loket eens dat dit zorgt voor een vicieuze cirkel omdat deze schuldenaren voor rechtshulp meer schulden moeten aangaan?

Antwoord 2 en 3

Schuldenaren die niet formeel zijn toegelaten tot de schuldsanering kunnen inderdaad geen aanspraak maken op rechtshulp of rechtsbijstand. Voor deze rechtzoekenden is er wel de mogelijkheid om sociale raadslieden of rechts-

¹ Het Juridisch Loket, 1 mei 2023, Middeninkomens tussen wal en schip als het gaat om rechtshulp (www.juridischloket.nl/professionals/nieuws/signalering/).

winkels te bezoeken. Ook kunnen zij gratis gebruik maken van de informatie op de website van het Juridisch Loket. Daarnaast zijn er in de «aanpak geldzorgen, armoede en schulden» (juli 2022) verschillende maatregelen genoemd om schuldenaren passende hulp te bieden, gericht op het voorkomen van (verdere) schuldenproblematiek.² Ik erker echter wel dat er schrijnende voorbeelden zijn, waarbij mensen in sommige gevallen extra schulden aan moeten gaan voor de toegang tot rechtshulp.

Vraag 4 en 5

Bent u het met mij eens dat het onrechtvaardig is dat alle zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers) per definitie zijn uitgesloten van rechtsbijstand ook al komt het vaak genoeg voor dat het inkomen van een zzp'er wél binnen de inkomensgrenzen ligt van de Wet op de rechtsbijstand (Wrb)? Bent u het daarnaast met mij eens dat zzp'ers voor wat betreft hun inkomen een meer preciaire groep is en het zijn van een zzp'er ook in veel gevallen geen keuze is?

Antwoord 4 en 5

ZZP'ers kunnen inderdaad voor hun zakelijke juridische problemen geen aanspraak maken op rechtshulp of rechtsbijstand. Wanneer de ZZP'er een inkomen heeft onder de Wrb-grens kan deze voor persoonlijke zaken aanspraak maken op gefinancierde rechtshulp of rechtsbijstand. Voor zakelijke geschillen kunnen zij een rechtsbijstandsverzekering afsluiten. Het ondernemerschap brengt bepaalde risico's met zich mee en het hoort bij ondernemen om te zorgen dat die risico's zijn afgedekt, hetzij door een rechtsbijstandsverzekering hetzij door een financiële spaarpot om hulp in te kunnen schakelen. Ik realiseer mij daarbij dat zelfstandig ondernemen niet voor iedereen een keuze is.

Vraag 6

Ziet u, met mij, dat alternatieven zoals een rechtsbijstandsverzekering, de vakbond of sociale raadslieden voor veel mensen niet een waterdicht alternatief is onder andere omdat het niet voor iedereen betaalbaar is of niet in alle regio's aanwezig is?

Antwoord 6

Een rechtsbijstandsverzekering, lidmaatschap van een vakbond of sociaal raadslieden zijn voor veel mensen een goede optie. Ik ben het wel met u eens dat deze alternatieven niet voor iedereen en voor alle rechtsgebieden een oplossing bieden.

Vraag 7

Bent u het eens met de constatering dat, op basis van het hierboven genoemde, voor een aanzienlijke groep middeninkomens er sprake is van rechtsongelijkheid en een verstoorde balans in rechten op basis van financiën?

Antwoord 7

Het stelsel voor rechtshulp en gesubsidieerde rechtsbijstand is bedoeld om mensen met een lager inkomen toegang tot juridische hulp te bieden. Om het stelsel betaalbaar te houden, zijn er inkomensgrenzen vastgesteld om te bepalen wie aanspraak kan maken op rechtshulp en gesubsidieerde rechtsbijstand. Daarmee is het onvermijdelijk dat er ook een groep rechtzoekenden (net) boven die grens zit. Het is wel van belang om te blijven kijken naar de maatschappelijke realiteit – met het oog op hoge energieprijzen en inflatie – en de toegang tot rechtshulp die mensen in de praktijk hebben.

Vraag 8 en 9

Ziet u, met mij, dat zoals het Juridisch Loket ook constateert, het wettelijk kader en de financiële realiteit te ver uit elkaar liggen? Wat gaat u de komende tijd ondernemen om de groepen die in het huidige stelsel tussen wal en schip vallen hun toegang tot het recht te verbeteren?

² Kamerstuk 24 515 nr. 642.

Antwoord 8 en 9

De financiële realiteit is voor veel mensen de afgelopen tijd ingrijpend veranderd en dat kan mede invloed hebben op de mate waarin mensen hulp kunnen krijgen bij een juridisch probleem. Zoals ik aangaf in mijn antwoord op vraag 1 is het nu niet duidelijk welke (groep) mensen welke (mate van) problemen ervaart als gevolg hiervan en om hoeveel mensen het gaat. Daarom ga ik daar eerst nader onderzoek naar doen, om vervolgens goed onderbouwde keuzes te kunnen maken om mensen die tussen wal en schip vallen daadwerkelijk te helpen.

Vraag 10

Bent u bereid in gesprek te gaan met het Juridisch Loket om na te denken op welke wijze de toegang tot het recht voor de groepen kan worden verbeterd en de Kamer daarover te informeren?

Antwoord 10

Ja. De groep rechtzoekenden die door de gestelde grenzen geen toegang heeft tot rechtshulp en rechtsbijstand is voor mij een wezenlijk punt van zorg. Er worden op ambtelijk niveau momenteel al gesprekken gevoerd met het Juridisch Loket over dit onderwerp om te bezien of en hoe we dit probleem zouden kunnen oplossen. Deze gesprekken zet ik graag voort.